

“11 EYLÜL” BAĞLAMINDA AVRUPA BİRLİĞİ’NİN TERÖRİZMLE MÜCADELEYE BAKIŞ TARZI

“September 11” and European Union View On Combating Terrorism
Police Sciences

Ahmet KAYA *

Özet

11 Eylül 2001’de, Pentagon ve Dünya Ticaret Merkezine düzenlenen terör olayı sonrasında bu terör olayına karşı farklı görüş ve değerlendirmeler ortaya çıkmaktadır. Bazıları, 11 Eylül’de yaşanan terör olayını, yeni dünya düzeninde bir dönüm noktası olarak değerlendirirken, bazıları da, bu terör olayının, Amerika dışında herhangi bir etkisi olmadığını düşünmektedir. Düşünceler farklı da olsa, yeni dünya düzeni ile ilgili gelişmeleri bilme bir gereksinim olarak kabul edilmelidir.

Terörizm, ortak değerlere ulaşma adına aşılması gereken bir sorundur. Bu bağlamda, terörizm problemini çözebilmek için uluslararası işbirliği çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Europol’ün oluşum sürecinde yaşanan gelişmeler, Avrupa Birliği (AB) bünyesinde yapılan bu işbirliği çalışmalarının bir sonucudur. Ayrıca, global alanda iki siyasi güç olarak kabul edilen Amerika ve Avrupa Birliği’nin uluslararası işbirliği adına bir araya gelmeleri neticesinde terörizmle mücadele daha etkin bir şekilde yürütülebilecektir. Çünkü, terörizmle mücadelede yasal reformları ve düzenlemeleri kurumsal yapısına dahil etmede, Avrupa Birliği, kayda değer bir gelişme kat etmiştir. Ayrıca, Amerika’nın da terörle mücadelede yeterli askeri güç ve kapasitesi bulunmaktadır.

Terörizmle mücadelede etkinlik, bir bilgi alanının oluşturulması ve bu bilgi alanının uygulamaya aktarılmasıyla gerçekleştirilecektir. Kısaca özetlenecek olursa, bu makale küresel alanda yaşanan gelişmelerden haberdar olma gereksinimini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Dünya Düzeni, Amerika-Avrupa Birliği, Adalet ve İçişleri, Terörizm, Türkiye-AB ilişkileri.

Abstract

The post September 11 era has resulted in different approaches and various assessments. Some should acknowledge that Sept. 11 can be assessed as a revolution in the new global order. Some others should admit that this terror incident has no effects except for USA. Whatever the thoughts are, the important thing is to know the facts about the new global order.

Terrorism is a matter to be dealt with for achieving common values. In this context, in order to solve the problem related with the terrorism phenomena, international cooperation efforts should be taken into consideration. Therefore, both political forces (America-European Union) should come together. Because, European Union (EU) has advanced in fighting against terrorism by establishing constitutional reforms and some arrangements. America has also enough means and power to fight against terrorism.

Efficiency in solving the terrorism problem could be realised by forming an information area and carrying out this information area into practice. Thus, this article analyses the necessity for paying attention to new global developments.

Key Words: New World (Global) Order, European Union and America, Justice and Home Affairs, Terrorism, Turkey-EU Relations.

* Kom.Yrd., İçişleri Bakanlığı,

Giriş

Ekonomik politikaları gerçekleştirmek amacıyla başlayıp gittikçe siyasi bir oluşuma doğru hareket etmekte olan Avrupa Birliği (AB) (Çarıkçı, 2001:309), genişlemeyle beraber, global alanda meydana gelen gelişmelerden sonra ortak dış ve güvenlik politikası, terörizm, organize suçlar, vize, göç ve iltica gibi siyasi yapılanmayı ilgilendiren çeşitli konularda da bir düzenleme yoluna gitmektedir. Bu düzenlemelerin temel amacı, olası sorunlara karşı daha kolay bir şekilde çözüm bulmaktır.

Global alanda yaşanan gelişmelerden, özellikle, Pentagon'a ve Dünya Ticaret Merkezi'ne düzenlenen son terör olayından sonra Birliğin, Yeni Dünya Düzenine karşı bakış açısı değişmiş ve Birlik, terörle mücadele anlayışını kısa vadeli çözümlerden ziyade bataklığı kurutma anlayışı ile uzun vadeli çözümlere doğru yönelmeyi hedeflemiştir. AB'nin ortak dış ve güvenlik politikasında henüz somut gelişmeler meydana gelmemektedir. Ancak 11 Eylül'de yaşanan terör olayının da etkisiyle global siyasi alanda Birliğin ortak dış ve güvenlik politikası olumlu yönde bir etkileşim içine girmektedir (Turkish News, 06.03.2002). Bu doğrultuda, Birliğin kendi iç güvenliği hususunda, özellikle, adalet ve içişleri alanında da olumlu gelişmeler yaşanmaktadır. Yeni global gelişmeler neticesinde, aday ülke statüsünde bulunan ülkemizin de meydana gelen bu gelişmeleri ve düzenlemeleri bilmesi ve bunları kendi iç yapısına uyarlaması gerekmektedir. Küresel alanda meydana gelen bu gelişmeleri yakından takip etme gerekliliği bu makale çalışmasının konusunu oluşturmaktadır. Bu bağlamda Avrupa Birliği'nin niçin bu kadar önemsenmesi gerektiğini şöyle belirtme olanağı vardır:

Birlik her yaşanan olayda farklı bir yapılanma yoluna gitmektedir. Eğitimden sağlığa, araştırmadan teknolojiye, adalet ve içişlerinden sosyal konulara kadar birçok alanda düzenlemeler mevcuttur. Bu düzenlemeler tabii ki Topluluk Hukuku çerçevesinde gerçekleşmektedir. Topluluk her yeni gelişmeyi kendi iç yapısına dahil etmektedir. Bu gelişmeleri tüzüklerde, direktiflerde, anlaşmalarda ve Konsey düzenlemelerinde görme olanağı vardır. Bu gelişmeler neticesinde terörizm konusu ile ilgili gelişmeler bu düzenlemeler çerçevesinde uygulama alanı bulmaktadır.

Siyasi alanda değerlendirilen terörizm konusu ile ilgili düzenlemelere nasıl geldiği, "11 Eylül Öncesinde AB'de Terörizm Anlayışı" adlı bölümde ele alınacaktır. Daha sonra terörizmle mücadeleye yönelik 11 Eylül sonrasında AB'deki gelişmeler anlatılacaktır. Bu iki bölümün anlatılmasından sonra AB-Türkiye ilişkileri etkileyen bir faktör olarak, terörizm olgusu incelenmeye çalışılacaktır.

11 Eylül Öncesi AB'de Terörizm Anlayışı

Birliğin ilk önce uluslararası bir örgütlenmeye daha sonra uluslararası (supranasyonel) bir yapılanmaya geçiş serüveni oldukça ilginçtir. Ekonomik amaçlı bir Topluluktan, siyasi amaçlı bir Birliğe evre evre geçişi dikkate değerdir.

Avrupa'nın ekonomik oluşumu ile ilgili hedeflerin yanı sıra siyasi oluşumu ile ilgili düşüncelerin ortaya konduğu Avrupa Tek Senesinde (ATS) ilk defa siyasi alanda işbirliğinden söz edilmiştir (Craig, 1996:20-21). ATS'de belirtilen siyasi işbirliği, gerçekleştirilmesi gereken 3. aşama olarak kabul edilmektedir. Topluluk içinde yaşanan her yeni gelişme neticesinde yapısal alanda düzenleme yoluna gidilmektedir. Bu bağlamda, Maastricht Antlaşmasının suçla ilgili alanda çeşitli düzenlemelere gitmesinin temel nedeni, iç pazar alanında yaşanan serbest dolaşım ile ilgili gelişmedir.

Topluluk içinde, sınır kontrollerinin kaldırılmasını öngören serbest dolaşım beraberinde de çeşitli sorunları meydana getirmiştir. Ekonomik amaçlı sağlanan serbest dolaşımdan dolayı sınır kontrollerinin olmaması Avrupa Birliği düzeyinde ortaya çıkan organize suç örgütlerinin faaliyetlerini de bir yönüyle kolaylaştırmaktadır (Köktaş, 2000:61). ‘Kişilerin serbest dolaşımı’ konusu, beraberinde getirdiği güvenlik problemi nedeniyle, harici sınırların kontrollerini arttırmayı, bu alanda yeni düzenlemeler getirmeyi ve aynı zamanda bu konuyla doğrudan ilgili olan İltica (asylum) ve göç politikalarını (immigration policies) yeniden belirlemeyi ve ortak hareket etmeyi gerektirmektedir (Beşe, 2002:77-78).

Daha çok terör ve organize suç örgütleri ile bu örgütlerin mensuplarını ilgilendiren olası sorunlarda, Maastricht Antlaşması (Avrupa Birliği Antlaşması (ABA)) ile Topluluk bazı düzenlemeler ortaya koymaktadır. Topluluk adalet ve iç işlerinde maddi yetki alanlarının belirlenmesi, bu düzenlemeler arasında yer almaktadır. 1993'te yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması, AB'yi üç sütun üzerine inşa etmektedir. Bu yapıya “üç sütun teorisi” de denilmektedir (Bozkurt, Köktaş ve Özcan, 2001:36). 1. Sütun olarak: Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) Avrupa Topluluğu (AT), Ortak Pazar ve Yeni Politikalar; 2. Sütun olarak: Ortak Dış ve Güvenlik Politikası (ODGP) ve 3. Sütun olarak: Adalet ve İçişlerinde İşbirliği (Aİİ). Bu üç sütun AB'nin kurumsal yapısını oluşturmaktadır. Üçüncü Sütun'un amacı, AB'nin liberal demokratik devletlerine ‘terörizm’, ‘Uyuşturucu trafiği’ ve ‘Örgütlü suç’ gibi istikrar bozucu tehditlere karşı tek bir bütün olarak AB temelinde daha iyi yapılandırılmış, tutarlı ve sonuç alıcı aynı araç ve vasıtalarla mücadele etme imkanı sağlarken; diğer taraftan da kişilerin serbest dolaşımını gerçekleştirmektir. Bu çerçevede, Avrupa Birliği'ni ‘adalet’ ve ‘içişleri’ konularında yoğun işbirliğine zorunlu kılan iki temel neden söz konusuydu: (1) Üye ülkeler arasında sınır kontrollerinin Schengen Anlaşması uyarınca kaldırılmış olması sonucu ortaya çıkan güvenlik sorunlarını çözümlenme arayışı; ve (2) Orta ve Doğu Avrupa'daki otoriter rejimlerin çökmesiyle ortaya çıkan etnik ve bölgesel istikrarsızlığa karşı ortak hareket etme ihtiyacı (Beşe, 2002:84-85).

Adalet ve İçişlerinde İşbirliği, Birlik nezdinde temel ulusal egemenlik konusu olarak kabul edildiği için uluslararası düzeyde değil, hükümetlerarası bir işbirliği modeli olarak değerlendirilmektedir (Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği, 1996). Adalet ve içişleri alanında işbirliğini gerçekleştirmek ve bu sütun kap-

samında suçla mücadeleye girişmek, topluluğun, siyasal bir oluşuma gitmek isteğinin bir göstergesidir.

Mastricht Antlaşma metninin 6. başlığı altında, adalet ve içişleri kapsamında, suçla mücadeleye yönelik düzenlemeler yer almaktadır. Amsterdam Antlaşmasının ise cezai konularda polis ve adli işbirliğine dair hükümler başlığı altında, 3. sütun çerçevesinde düzenlemeler bulunmaktadır. Bu düzenlemelerin amacı, Amsterdam Antlaşmasının 29. maddesinde belirtilmektedir (İKV, 2000:103). Bu maddeye göre; Avrupa Topluluğunun yetkilerine zarar vermeksizin, Birliğin amacı, Üye Devletler arasında cezai konularda polisiye ve adli işbirliği alanlarında ortak eylemi geliştirmek, ırkçılık ve yabancı düşmanlığını önlemek ve mücadele etmek yoluyla vatandaşlara bir özgürlük, güvenlik ve adalet alanı içinde yüksek seviyeli güvenlik sağlamaktır (İKV, 2000:103). Terörizm, kaçakçılık, organize ve diğer suçları önlemek amacıyla Avrupa Polis Ofisinin (Europol) aracılığıyla üye devletlerdeki polis güçleri, gümrük görevlileri ve diğer yetkililer arasında daha yakın işbirliği kabul edilmektedir. Ayrıca, üye devletlerin adli ve diğer yetkililer arasında işbirliği sağlanarak, cezai konularla ilgili kuralların yakınlaştırılması yoluyla suçla mücadelenin başarılı bir şekilde sağlanması amaçlanmaktadır.

Bu bağlamda, AB'de; polis, gümrükler ve adli konulardaki işbirliği süreci, özellikle 14.06.1985 tarihinde imzalanan Schengen Antlaşması'nın 30.06.1993 tarihinde yürürlüğe girmesinden sonra, sınır kontrollerini kaldırılması ile suçlardaki artışın eş anlamlı olmasını önlemek için, kişilerin serbest dolaşımı prensibi ile birlikte gelişmiştir. Buna uygun olarak; "telafi edici önlemler" (compensatory measures) olarak adlandırılan bir takım uygulamalara geçilmeye başlanmıştır. Ayrıca; terörizm, uyuşturucu madde ve insan kaçakçılığı gibi fenomenlerin globalleşmesi; Üye Ülkeleri ulusal mekanizmaları güçlendirici ortak çözüm arayışına itmiştir (Beşe, 2002:69). İç sınır kontrollerinin kaldırılması sonrası olası sorunlara karşı Schengen Antlaşması, ilk resmi düzenleme olmakla birlikte suçla mücadele açısından yasal bir değer ifade etmektedir.

Amsterdam Antlaşması ile Schengen müktesebatı, Topluluk Hukukunun bir parçası olmuştur. Böylelikle adalet ve içişleri Topluluk Hukukunda incelemeye alınan en önemli konulardan birisi olarak yerini almıştır. Europol, bu kapsamda kurulan ve kendine has bir hukuk sujeliği olan adalet ve iç işleri alanının vazgeçilmez bir kurumudur (Arsava, 2000:102). Amsterdam Antlaşmasının 30. maddesi uyarınca polis işbirliği alanında ortak eylemi gerçekleştirmek adına Europol, işlevsel bir tutum sergilemektedir. Yine bu maddeye göre AB Konseyi, Europol aracılığı ile işbirliğini geliştirecektir. Uluslararası alanda yapılacak işbirliği çalışmaları ile toplumsal desteğin oluşması sağlanabilecektir.

Bu amaca yönelik işbirliği, ilk önceleri, TREVI Grubu –polis güçleri ve gümrük görevlileri arasında işbirliği ve bilgi değişimine yönelik oluşturulan grup

(Lodge, 2002:57)- ve Schengen sözleşmeleri çerçevesinde gerçekleştirilmekte; bu girişimler daha da geliştirilerek Europol'ün kurulduğu görülmektedir (Köktaş, 2000:61). Böylece, kurumsal yapılanmada önemli bir adım atılmış olmaktadır. Avrupa, kendi iç yapısını bozabilecek herhangi bir olaya karşı kurumlarla beraber tedbirini gerek yasal alanda, gerek polisiye uygulamalarda almaya çalışmaktadır. Bu doğrultuda Europol'ün fonksiyonunu güvenlik bağlamında ele almak gerekmektedir.

Europol, adli yardımlaşma bakımından üye devletlerden bilgi talebinde bulunmaktadır. Ortak denetim organı da, bu bilgileri alarak, analiz ettikten sonra, ilgili üye devletlere dağıtmaktadır. Ortak denetim organı, Europol'ün çalışmalarıyla bağlantılı olarak kişilere ilişkin bilgilerin kullanılması, uygulama ve yorum sularının denetiminde yetkilidir. Prensipte olarak, sınır ötesi bir operasyon öncesi adli yardım talebi yapılması gerekmektedir. Bu konuda yetkili ulusal mercii karar verir (Arsava, 2000:113). Adli yardımlaşma açısından, Europol önemli bir fonksiyonu yerine getirmektedir. Europol'ün kendine has bir sorumluluk alanı ve yetkisi vardır. Bu yetki ve alan yasal bir zemine oturtularak diğer kurumlardan bağımsızlığı sağlanmaktadır.

Europol tasarrufları, özel bir hukuk sujeliğine tabi olduğundan dolayı AB'ye yüklenemez/ Europol'ün uluslararası bir kuruluş olarak yaratılmasıyla beraber Europol verileri koruma konusunda kendi rejimine tabidir. Yargı himayesi, ulusal mahkemeler ve mahkeme benzeri ortak denetim mercileri arasında bölünmüştür (Arsava, 2000:102). Bu sayede, işbirliği alanları belirlenmesi daha da kolaylaşmıştır. İşbirliği daha çok göç ve iltica, polis ve gümrük işbirliği, adli alanda işbirliği olarak ortaya çıkmaktadır. Europol sözleşmesi çerçevesinde de işbirliği alanları ortaya konmuştur. Terör de, Europol sözleşmesi kapsamında ele alınan konulardan biridir.

Yukarıda belirtilenler doğrultusunda, Polis Teşkilatları arasında kurulacak işbirliğinin temel hedefini şöyle tarif etme olanağı vardır: Bir Avrupa tarzını ortaya çıkarmak emniyet tedbirlerinin teknik ve bilimsel yönüne ilişkin bilgi ve fikir yönlerini paylaşmak ve kredi kartı sahteciliği gibi birtakım yeni suç tipleri ile mücadele metodları geliştirmek için polis ve güvenlik servisi mensuplarının eğitimlerinin geliştirmesini sağlamaya yönelik yapılacak işbirliğidir (Köktaş, 2000:61-62). Europol bünyesinde kurulacak işbirliği ile bu çalışmaların önemli bir kısmı gerçekleşmiş bulunmaktadır.

Siyasi bütünleşmenin önemli parçası olan adalet ve içişleri alanı, uluslararası bir nitelik taşımakta olup farklı sütunlar üzerine inşa edilmiş olan kurumsal yapıda yerini almaktadır. Ekonomik entegrasyondan siyasi entegrasyona doğru hareket etmekte olan Birlik dinamik bir kurumsal yapıya sahiptir. Adalet ve içişlerinde yaşanan gelişmeler de bu dinamik yapının birer göstergesidir. Birliğin üye sayısının artmasıyla bu alandaki karar alma sürecinde değişikliklerin yaşanması

olasıdır. Topluluktan Birliğe geçişte adalet ve işçilerindeki yaşanacak gelişmelerin önemli bir payı olacaktır. Üçüncü sütun alanında yaşanan gelişmeler ve bu doğrultuda yapılan bu kadar düzenleme adalet ve işçilerinin, Topluluk Hukuku içinde incelenmeye alınan önemli konulardan birisi olduğunu göstermektedir.

Adalet ve işçileri alanında değerlendirilen terörizm konusu ile ilgili olarak, bir dönüm noktası olarak kabul edilen 11 Eylül'den sonra yasal ve yapısal alanda köklü bir değişim görülmemektedir. Ancak, Birliğin ortak ve dış güvenlik politikasında bazı gelişmeler yaşanmaktadır. Bu gelişmeler, "11 Eylül Sonrası AB'de Terörizm Anlayışı" başlığı altında anlatılmaya çalışılacaktır.

11 Eylül Sonrası AB'de Terörizm Anlayışı

11 Eylül, AB'nin yasal ve yapısal alanında köklü değişiklikler getirmese de dış politikada, AB'nin siyasi güç dengeleri arasında bulunma isteğini daha da pekiştirmiştir. Söz konusu trajik saldırının ardından 21.09.2001 tarihinde, Brüksel'de olağanüstü bir Konsey Zirve toplantısı gerçekleştiren AB devlet ve hükümet başkanları, terörizmle mücadelede katkı sağlamak amacıyla bir takım yeni önlemleri içeren bir 'eylem planı' nı kabul etti. Bu önlemler, özellikle dış ilişkiler, polis ve adli işbirliği, hava ulaşımı, insani yardım ve ekonomik ve mali politika alanlarında olmaktadır. Terörizme karşı mücadele amaçlı bu önlemlerin; Amerikan halkı ve Afganistan'ın sivil nüfusu ile 'dayanışma (solidarity)', hava ve diğer ulaşım sektörlerinde artırılmış 'güvenlik (security)' ve ABD ve AB üyesi olmayan diğer ülkelerle polis ve adli işbirliğini geliştirmek ve terörizme karşı daha geniş bir koalisyon oluşturmada diplomatik işbirliğinin artırılmasına yönelik 'kararlılık (determination)' anlayışı çerçevesinde gerçekleşeceği de vurgulanmaktadır. Ayrıca, Komisyon'un 19.09.2001 tarihli "Terörizmle Mücadeleyle İlişkin Konsey Çerçeve Karar Tasarısı'nın 3.maddesinde, bu kararın içerdiği 'terörizm' kavramı ve suçlarının neler olduğu ayrıntılı olarak ifade edilmiştir (Beşe, 2002:107, 111-112). Bu bağlamda, '11 Eylül'ün' hemen ardından yasal anlamda gerekli tedbirleri alan Birlik, terörizmle mücadelede karşı somut iradesini yansıtmaktadır.

11 Eylül saldırısından sonra uluslararası terörizmle mücadelede, AB ve ABD'nin yaklaşımında birtakım değişiklikler olmaktadır. Bu değişiklikler daha çok terörizmle mücadelede güç kullanma ve mücadeledeki yaklaşım tarzından kaynaklanmaktadır. Bu farklılıklar kısaca şöyle ifade edilebilir:

Amerika'nın global alanda terörizmle savaş tarzına karşın Avrupa Birliği bu tarzı tek yanlı olarak karşılamaktadır. Tek kutuplu sistemi korumak artık uygun bir alternatif olarak görülmemektedir. Bu yüzden 11 Eylül döneminde ABD, tek yanlı davranmakla suçlanmaktadır. AB'nin bu suçlamayı yapması sadece global bir sorumluluk duygusundan mıdır yoksa Amerikan egemenliğinin (üstünlüğünün) sonuçlarının dışında kalma korkusundan mı? Amerikalılar terörizme karşı

savaşı Avrupa’dan fazla bir yardım ve müdahale almadan gerçekleştirmeyi düşünmektedir (Koç, 2002:13). Terörizme karşı başarı hiçbir ülkenin tek başına güç kapasitesi doğrultusunda, gerçekleşmemektedir. Global alanda yaşanan sorunlar ancak işbirliği ile çözülebilir. Öyle ki bu işbirliği sistemi büyük güçler arasında genel bir sorumluluk ruhunu pekiştirecektir. AB, bu alanda işbirliği yapısını sağlayacak bir model olarak görülmektedir. Ancak Avrupa’nın güvenlik algılaması 90’ların ilk yıllarında da açık olarak görüldüğü gibi Avrupa’nın kolektif askeri zayıflığı yüzünden güvenlik alanında pek bir gelişme görülmemektedir (Calleo, 2002:13).

Avrupa, gücün kullanılmasını reddederken Amerika gücün kullanılması gerektiğine inanmaktadır. Avrupa’nın güç kullanmayı reddetmesinin sebebi, Amerika’nın global alandaki etkisinden kaynaklanmaktadır. Bundan dolayı “Amerikalılar Mars’tan, Avrupalılar Venüs’ten” şeklinde bir deyim kullanılmaktadır. Bu deyimle kastedilen şudur: Bu iki siyasi güç çok küçük şeylerde anlaşabilmekte ve birbirlerini çok az anlayabilmektedirler.

Güç kullanmada etik ve sorumluluk hissi Avrupa ve Amerika’yı görüş ayrılığına düşürmektedir (Kagan, 2002:13). Ayrıca, AB ile ABD arasında yapılan zirvede, bazı Amerikalı yetkililer AB’yi, İsrail’e karşı terör saldırılarını düzenleyen grupların finansman kaynaklarına el koymamakla suçlarken, bazı AB yetkilileri de buna karşılık ABD’nin Irak’a olası saldırılarına karşı bahane olarak, terörizme karşı savaşı ileri sürdüğünü iddia etmektedir (Turkish News, 3 May 2002). Bu farklı görüşlere karşı ileri sürülen düşünce; terörle mücadelede, toplumsal desteğin sağlanması adına ülkeler arası işbirliği çalışmalarının bir gereksinim olarak değerlendirilmesidir.

11 Eylül, global alanda transatlantik uyumsuzlukları, görüş ayrılıklarını ve farklı politikaları ortaya çıkarmış gözükse de terörizmle mücadelede, toplumsal desteğin sağlanılmasında etkisinin olduğu görülmektedir.

Güvenlik alanında işbirliği çalışmaları, terörle mücadele politikasında farklı bir alanı oluşturmaktadır. Bu alanda kurumsal bir yapılanma amaçlanmaktadır. Kurumsal yapılanma ile beraber toplumsal desteğin de önemi yadsınamaz. Geniş kapsamlı bir terörle mücadele hareketi ancak toplum destekli güvenlik uygulamaları ile mümkün olabilecektir. Nitekim 11 Eylül’ün hemen sonrasında teröre karşı Avrupa’nın çeşitli yerlerinden tepkiler gelmiştir. Bu tepkilerin ilki uzun yıllar terörizmle mücadele eden Kuzey İrlanda’dan gelmektedir. Tesadüfen 11 Eylül sonrası Kuzey İrlanda’da, IRA’nın silahsızlanmasında, kararlı bir tutum teşvik edilmiştir (Turkish News, 19-20.2002). Ancak bazı Avrupa ülkeleri de Amerika’nın terörizme karşı savaşını benimsememektedir.

11 Eylül saldırısı sonrasında Bush’un Avrupa ülkelerini ziyareti sırasında 200.000 Berlinli, Berlin duvarında toplanarak ABD’yi desteklemişlerdir. Bir zamanlar, Komünist Doğu Almanya tarafından bir karakol mevki kuşatıldığında

John F. Kenedy'nin 1963'te Batı Berlin'i desteklerken "Ben bir Berlinliyim!" dediği gibi birçok Berlinli de "Hepimiz New Yorkluyuz!" ibareli tişörtler giyerek terörizme karşı tavırlarını ortaya koymaktadır (Turkish News, 23 May 2002). Ayrıca, 11 Eylül sonrasında Amerikalıların % 70'i Amerikanın terörizmle savaşını desteklemektedir (Kagan, 2002:13).

Amerika'nın Afganistan'a karşı silahlı bir harekete geçmesinden sonra da Avrupa ülkelerinin çoğu soruna bataklığı kurutma anlayışıyla bakmış ve uzun vadeli çözüm bulma yolunu tercih etmişlerdir. Öyle ki İngiltere hariç AB üyesi ülkelerin 11 Eylül sonrası silahlı bir eyleme başvurmamaları yönünde tavır koymaları, genel itibari ile terörizmle mücadele hususunda bakış açılarını ortaya koymaktadır. Londra'da 3000 kişi " Barış adalet için omuz omuza! Artık dehşet verici olaylar olmasın!" yazılı pankartlar taşırlar. Manchester'da nükleer silahsızlanma girişimi örgütüne bağlı 3000 kişi savaşa karşı çıkan sessiz bir gösteri düzenlemişlerdir (Aytaç, 2001:76).

Genel olarak Avrupa halkları teröre karşı olan ortak yaklaşımlarını bu şekilde belirtmişlerdir. Bu toplumsal destekle beraber uygulanacak olan bir terörle mücadele politikasının başarıya ulaşması kaçınılmazdır. Toplumsal desteğin yanında somut olarak uygulanmaya konulacak politikayı belirtmek gerekmektedir.

Terörizmle mücadelede AB'nin politikası şöyle değerlendirilmektedir: AB'nin yaklaşımı 2 temel husus üzerinde odaklanmıştır:

1- ABD ile birlikte uluslararası planda Dünya Güvenlik sistemi ile güçlü bir sürdürülebilir antiterör hareketi oluşturan aktör bir rolün üslenilmesi.

2- ODGP'nin geliştirilmesi, Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası (AGSP)'nin bir an önce operasyonel hale getirilmesi (İKV Bülteni, 2001).

11 Eylül sonrasında AB ve ABD arasında yeni bir güvenlik sistemi arayışı içerisinde işbirliği çalışmalarının yapıldığı da görülmüştür. AB ve ABD'nin Dışişleri Bakanları düzeyinde gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde ortak bir bildiri yayınlanmıştır. Uluslararası terörizmin ortadan kalkması için Bakanlar öncelikli işbirliği alanlarını şöyle belirlemiştir:

- Hava ve diğer Ulaştırma alanlarının güvenliği
- Suçluların da iadesini içerecek şekilde Polis ve Adli işbirliği
- Terörist faaliyetlerinin finansman ve diğer destek kaynaklarının yok edilmesi
- İleri teknoloji, nükleer silah ve Kimyasal silahların yayılmasını önlenmesi ve ihracatının kontrolü

- Vize ve güvenlik belgeleri de dahil olmak üzere, sınır kontrolleri ve elektronik veri ve bilgi aktarımının denetlenmesi olarak ifade edilmiştir (İKV Bülteni, 2001). Bu bağlamda, 2002 yılının Haziran ayında gerçekleştirilen Sevilla Zirvesinde, AB liderleri kaçak göçe karşı sıkı bir denetim kararı almış bulunmaktadır. AB sınırlarında ortak operasyonlar düzenlenmesi, 2002-2003 yılında ortak bir sığınma siyaseti belirlenmesi ve yoksul ülkelerin kaçak göçle mücadele için cesaretlendirilmesi kararlaştırılmaktadır (Radikal, 2002).

Bu düzenlemelerden başka terörle mücadele ile ilgili çeşitli toplantılar da yapılmıştır. Bu çerçevede, 21 Eylül 2001 tarihinde gerçekleştirilen 2. Olağanüstü Genel İşler Konseyi toplantısında, global güvenlik krizinin önlenmesi için tek yolun siyasi, ekonomik, kültürel ve güvenlik alanlarını kapsayan bir plan dahilinde ilgili ülkelere yönelik yardım önlemlerinin alınması olduğu belirtilmektedir.

AB’nin terörle mücadele politikasının çerçevesini çizen sonuç bildirgesinin yayınlandığı bu toplantı sırasında, basına açıklamada bulunan AB dönem başkanı Belçika Dışişleri Bakanı Guy Verhofstadt AB’nin bu bildirme ile terörizme karşı açık ve kesin tavrını ortaya koyduğunu ifade etmiştir. Ayrıca fanatik terörizmi müslüman dünyası ile bağdaştırmanın doğru olmadığını da vurgulamıştır. Avrupa Parlamentosunda Arap Birliğine dahil olan ülkeler ile bir görüşme yapmış ve kamuoyunun terörizmin İslam ile aynı anlama gelmediği yönünde ikna edilmesinin önemine işaret etmiştir. Komisyon ayrıca, Pakistan, İran, Özbekistan ve Kazakistan’a sığınan Afgan mültecilere yönelik bir yardım önerisinde bulunmaktadır.

Bu bildirmede genel olarak, Polis ve Adli işbirliğinin güçlendirilmesi, Uluslar arası hukuki araçların geliştirilmesi, terörist faaliyetlerin kanalları ile mücadele ve hava güvenliğinin sıklaştırılması gibi konuları içermektedir.

AB komisyonu 19 Eylül 2001’de terörle mücadeleye ilişkin kabul ettiği öneride şu hususlar yer almıştır:

- Terörün ortak tanımının yapılması gerektiği,
- Terörist faaliyetlerin derecesine göre 2 ila 20 yıl hapis cezası öngörülmesi,
- Yargılamanın üye devletler arasında karşılıklı tanınması ilkesinin uygulanması gerekliliği gibi konular incelenmektedir (IKV Bülteni, 2001).

Bütünleşmeyle (ekonomik-siyasi entegrasyon) beraber gelen sorunlardan olan terör ve organize suç örgütlerinin hareketlerini kontrol altına almak elbette güçleşecektir. Adalet ve içişleri kapsamında yaşanan gelişmeler bu açığı kapatacak niteliktedir. Topluluğun suçla mücadeledeki kurumsal yapılanması özellikle genişlemeyle gelen bir süreçtir. Uzun dönemde aday ülkeleri çeşitli sorunlar beklemektedir. Birliğin bu yöndeki yaklaşımını öğrenme, aday ülke statüsünde bulunan ülkemiz için de önemli sonuçlar çıkaracak niteliktedir. Terörizmle mücadele de bu sorunların başında yer almaktadır. Bu nispette bir dönüm noktası olarak nitelendirilebilecek 11 Eylül terör hadisesi Avrupa ülkelerinde geniş bir yankı uyandırmaktadır.

11 Eylül’ün etkisi ile AB’nin global siyasi oluşumunu güçlendirmek için çabalar yoğunlaşmaktadır. Aİİ ve ODGP bu çabaların yoğunlaştığı birer alandır. AB’nin geleceğinin tartışıldığı Laeken Zirvesinde de ifade edildiği gibi genişlemeyle beraber 11 Eylül, kereselleşme ve sürdürülebilir bir kalkınma daha çok Avrupa hareketini (bütünleşmesini) gerektirmektedir. Bu doğrultuda, 28 Şubat

2002’de AB Komisyonu Başkanı Romano Prodi, Avrupa’nın Geleceğine Dair Konvansiyonun açılışında, bu Avrupa Hareketinin (Halkların Avrupasının) önemini vurgulamıştır. Konvansiyonda ‘Avrupa Anayasası, Temel Haklar Şartı, ulusal parlamentoların etkinleştirilmesi ile ilgili konularda çalışmalar yapılmakla beraber ‘daha etkin bir savunma politikasının izlenmesi ve özellikle adli ve polis işbirliğinin yoğunlaştırılması’ gibi konular da Konvansiyonun gündeminde yerini almaktadır (Güncel hABer, Temmuz-Eylül 2002). AB’nin geleceğini ilgilendiren bu konu aday ülkeleri de etkilemektedir.

11 Eylülün hemen ardından AB tarafından çıkarılan terör listelerinin bu bağlamda önemi yadsınamaz bir gerçektir. Terörle mücadeleye karşı ortak bir tavır, özellikle ülkemizin uzun süredir sıkıntısını duyduğu böyle bir soruna karşı haklı bir yaklaşım olacaktır. Bundan dolayı Türkiye-AB ilişkilerinde terörizm konusu 11 Eylülle daha da önem kazanmaktadır. Bu konu ile ilgili açıklama aşağıda ana hatları ile yapılacaktır.

AB-Türkiye İlişkileri Açısından 11 Eylülün Etkileri

11 Eylül, terörist ve terörizm kavramı üzerine derin tartışmalara neden olmuştur. Terörist organizasyonlarının listesi daha öncesinden hiç görülmemiş bir şekilde önemli bir konuma sahip olmaktadır. AB-Türkiye ilişkileri açısından da bu listelerin önemli bir yeri olacaktır. Çünkü PKK üyelerinin ve sempatanlarının çoğu Avrupa Birliği ve Avrupa Ülkelerinde yaşadığı için AB’nin yayınlayacağı terör listesinin çok önemi vardır (Özcan ve Gün, 2002:13). Bu doğrultuda AB Konseyi, 27 Aralık 2001’de terör örgütleri ve teröristler listesi oluşturmaya kararlaştırmış, bu konudaki ilkeler 28 Aralık AB’nin resmi gazetesinde yayınlanmıştır. “Terörizme karşı mücadelede ortak tavır” başlıklı belgede, terörizme karşı alınacak önlemler sıralanmaktadır.

Daimi Temsilciler Komitesi (COREPER) tarafından alınan karar neticesinde liste 13 Mayıs 2002’de Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi tarafından onaylanmıştır (Sabah, 1 Mayıs 2002). AB Daimi Temsilciler Komitesinin, terör örgütleri ve teröristlerin listesine yapılan eklemelere ilişkin aldığı karar 3 Mayıs 2002’de yayınlanarak AB’nin resmi gazetesinde resmîyet kazanmıştır. Terör listesinin oluşumunda Avrupa ülkelerinin yanı sıra Amerikanın da etkisinin olduğuna dair görüşler mevcuttur. Özellikle DHKP/C ve PKK’nın listeye dahil edilmesinde, İngiltere ve Fransa’nın bu iki örgütü terör listesine aldırıtığına dair spekülasyonlar olduğu gibi Amerika’nın da etkisinin olduğunu söyleyenler bulunmaktadır (Turkish News, 3 May 2002). Söylentiler ne yönde olursa olsun listede yer alan örgüt sayısı 23’ten 34’e ulaşmıştır. AB terör örgütleri listesinin genişletilmesi ve bu listeye PKK ile DHKP/C’nin de dahil edilmesi, 15 AB üyesi ülkeye yeni yükümlülükler getirmektedir (Sabah, 4 Mayıs 2002). Kurallar gereği PKK, resmen listeye dahil edilmesi ile AB sınırlar içindeki malvarlıklarına el konacak, banka hesapla-

rı dondurulacak, temsilcilikleri kapatılacaktır (Milliyet, 30 Nisan 2002). Bu yükümlülükler arasında terörizmle mücadeleye yönelik istihbarat alışverişi, terör örgütlerinin para ve mal kaynaklarına el koyma, adli yardımlaşmaya yönelik işbirliği çalışmaları da yer almaktadır (www.europa.eu.int/geninfo/query, 2002).

PKK, bu listeler savaşına karşılık ani bir kararla ismini değiştirerek mücadeleye başka bir alanda devam etmek istemektedir. PKK’nın KADEK olarak adı (Kürdistan Demokrasi ve Özgürlük Kongresi) 4 Nisan 2002’de Abdullah Öcalan’ın tekrar lider olarak seçildiği PKK’nın 8.kongresinde değiştirilmiştir. Kongrede önemli kararlar alınmıştır. Bu kararlar ile PKK’nın kötü imajını ortadan kaldırmak amaçlanmaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek için demokratik yolları kullanmak öngörülmektedir. PKK’nın olumsuz olan psikolojik etkisi böylece ortadan kaldırılabilecektir. PKK, demokratik alanda gösteriler yaparak geçmişten kaynaklanan şiddet kimliğinden uzaklaşma niyetindedir. Yeni adıyla KADEK, hala Kuzey Irak’ta 5000 silahlı militanını hazır tutmaktadır. Hazır tutma sebebi olarak Öcalan’ın ölüm cezasının uygulanması sonrasında gerilla savaşlarına başlama tehdidinin ileri sürülmesi yer almaktadır. PKK’nın şu an tercih ettiği demokratik destekli strateji, Türkiye’nin AB üyeliği sürecinde önemli ve parlak bir seçenek olarak kabul edilmektedir (Özcan ve Gün, 2002:13). KADEK’in ismini değiştirmesi ile başka sorunlar gündeme gelmektedir. Bu sorunlardan biri de KADEK’in listeye dahil edilip edilmeyeceğine dair endişedir.

AB Komisyonu sözcüsü Gunnar Wiegard’ın düşünceleri bu endişeyi giderecek niteliktedir. Wiegard, “Listede neden KADEK yok ?” sorusuna, şu yanıtı vermektedir: “Eğer PKK’nın bir devamı, mirasçısı var ise AB ülkelerinin yeni ismi de listeye eklemeleri kuvvetle muhtemeldir. ETA’nın devamı olan ve ETA ile bağlantılı olanlar listeye alındı. İsim değişikliği, yeni mirasçı, bayrak devri gibi durumlarda gereken değişiklikler yapılıyor.” şeklinde düşüncelerini ifade etmektedir (Sabah, 4 Mayıs 2002). AB kaynakları, PKK’nın adını KADEK olarak değiştirmesinin dikkate alınmadığını belirtirken, Almanya İçişleri Bakanlığı da PKK’nın isim değiştirmesinin Almanya’daki yasak kararını etkilemeyeceğini PKK’nın yasağının sürdüğünü açıklamaktadır (Sabah, 1 Mayıs 2002). Bu düşüncelerden de anlaşılıyor ki 11 Eylül, AB’nin terör örgütlerine karşı olan ciddi tavrının ortaya çıkmasında etkili olmaktadır.

Polis ve adli işbirliği alanlarının sadece üye devletler için geçerli olması toplumsal bir sorun olan terörle mücadeleyi kısıtlamaktadır. Bugün belki doğrudan bu sorun üye devletleri ilgilendirmeyebilir ama yarının neler getireceğini tahmin etmek o kadar da zor değildir: Şöyle ki ilk başlarda Almanya’da rahat bir şekilde faaliyet gösteren “PKK” ve “Kaplancılar” olarak nitelendirilen örgütlere tedbir konulmasının ardında muhtemel tehlikeler ve sorunlar göz önüne alınmıştır. Bundan dolayı terörü ortak bir sorun olarak kabul ederek ilgili çalışmaların bu doğrultuda yapılması gerekmektedir.

Sonuç

Avrupa Birliğinin oluşumunda gelişmeler evresinden gelen bir süreç görülmektedir. Her gelişme beraberinde bir eksikliği de getirmiştir. Özellikle, ekonomik entegrasyondan siyasi entegrasyona geçişte yaşanan bu sorunlar bir 'özgürlük alanının' gerçekleşmesi ile başlamış bunu 'güvenlik ve adalet alanlarının' gerçekleşme gereksinimi takip etmiştir. İşte bu makale çalışmasında ele alınan terörizm konusu da bu 'güvenlik alanının' önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Terör toplumsal bir sorun olarak kabul edilebileceği gibi (Cerrah, 2001:9) İtalyan bir yazara göre de terörizm bir toplumda sosyal bir hastalığın varlığını göstermez. Aksine toplumda bir istikrarın varlığını gösterir. Eğer toplumda bir sıkıntı gözükse idi toplumsal bir infialin olması kuvvetle muhtemeldi. Kendilerini dinamitin fitilleri olarak ileri süren bu kişiler aslında sadece fitil olmaktan öteye gitmemektedirler (Başeren, 2002:262). Dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen bir terör olayı herkesi derinden etkileyebilmektedir. Bundan dolayı halkın tepkisini halkın desteğine doğru kanalizasyonla ederek terörizmle mücadele anlayışını değiştirmek gerekmektedir. Toplumsal bir destek alınmadan yapılan mücadelede başarılı bir sonuca ulaşma hiçbir zaman gerçekleşmeyecektir.

Siyasi bir güç olarak Amerika Birleşik Devletleri'nin, sivil bir güç olan Avrupa Birliği'nin karşısında belirmesi neticesinde terörizme karşı ortak bir politika uygulamada hala bazı sıkıntılar yaşanmaktadır. Terörizmle mücadelede başarıya ulaşmak için uluslararası alanda, bu iki siyasi güç arasında bir uzlaşma ortamının sağlanması gerekmektedir.

Ortak bir terör tanımının yapılması gerekmektedir. Eğer bu tanım yapılmazsa bir terör örgütü ve mensubu bir ülke için terörizmin bizzat kendisi olarak kabul edilirken başka bir ülke için bu örgüt bir özgürlüğe ulaşma aracı; terörist de kendisini bir özgürlük savaşçısı olarak kabul edebilecektir. Bu ortak tanımdan sonra, terörle mücadelede ortak bir terörün politikasının belirlenmesi gerekir. Bu politika ile planlı bir şekilde hedefe ulaşma olanağı olacaktır. İlk olarak birey bazında terörün bir insanlık suçu olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Ancak bu aşamadan sonra uluslararası alanda terörizmle mücadeleye yönelik çalışmalar yapılabilir.

Küreselleşen dünyada yeni savaş ve terör yöntemleri de ortaya çıkmıştır. Bilgisayar sayesinde artık ülkeler ve kıtalar birbirine çok yakın hale geldiği için, en büyük terörist saldırı bilginin akışının kesilmesi şeklinde gerçekleşecektir. Tedbirlerin de bu yönde alınması gerekmektedir (Aytaç, 2001:94). AB'deki Schengen Bilgi Sistemi (Schengen Information System) (Gleizal ve diğ., 2000:158-159), bu amaca yönelik kurulmuş bir birimdir.

Sınırların aşılması terörist eylemler düzenlendiği için terörle mücadelede sınır ötesi işbirliği çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Uluslararası işbirliği çalışmaları, terörle mücadelenin olmazsa olmaz bir koşuludur. Terör örgütü listeleri, bu doğrultuda gerçekleştirilen önemli bir aşamadır. Uluslararası terörizmle mü-

cadelede uzman personel, teknik kapasite ve çağcıl yasal düzenlemelerin yapılması gerektiğini vurgulamakta da yarar vardır.

11 Eylül şu ana kadar hiç yaşanmamış bir şekilde güvenlik politikalarının güvenlik konseptinin tekrar gözden geçirilmesine sebep olmuştur. Tarihte yaşanan birçok önemli olayın sebebi olarak ileri sürülen eylemler arasında çok ilginç ilişkiler silsilesi yer almaktadır. Kurulan devletlerin yıkılmasından savaşların ortaya çıkmasına kadar birçok olayda bu durumu görme olanağı vardır. Avusturya-Macaristan İmparatorunun, Sırp bir genç tarafından öldürülmesinin büyük bir dünya savaşına neden olması tarih derslerinde sürekli olarak verilen bir örnektir. Acaba ‘11 Eylül’ olayının da bu kapsamda değerlendirilme olasılığı var mıdır? Bu sorunun cevabı için ileri sürülen savlar tartışmalıdır. Ancak 11 Eylül’ün bir dönüm noktası olduğuna yönelik düşüncelere sık sık rastlanılmaktadır. 11 Eylül ile AB’nin kendi iç yapısında gerçekleştirdiği düzenlemelerde olduğu gibi aday ülke statüsünde bulunan ülkemizin de global alanda yaşanan gelişmelere karşı duyarlı bulunması gerekmektedir. Bu bakımdan 11 Eylül sonrası yaşanan gelişmeleri bilmek, terörizmle mücadelede deneyim sahibi olan ülkemiz için önemli bir gereksinimdir. Terörizmle mücadeledeki etkinlik, ilk aşamada bu bilgi ortamının oluşması ile, daha sonra da bu yönde atılacak adımlarla sağlanacaktır. Terörizm, ortak değerlere ulaşma adına aşılması gereken bir sorundur. Bu bağlamda oluşturulacak işbirliği çalışmaları bu sorunun aşılmasında ve ortak değerlere ulaşmada önemli bir evredir. Terörizmle mücadele adına, siyasi dengeler (AB-ABD) arasında sağlanacak ortak politika ile başarı kaçınılmaz olacaktır.

Kaynakça

- Arsava, Füsün, (2000), Amsterdam Antlaşmasının AB Hukukuna Katkıları, Ankara:A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No:589.
- Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği, (1996), Avrupa Birliğinin Ortak Dış ve Güvenlik Politikası, Ankara.
- Aytaç, Önder, (2001), The Usame, Ankara: Academyplus Yayınevi.
- Başeren, Sertaç, (2002), Dünyada ve Türkiye’de Terör, Ekonomik ve Sosyal Yapıya Yansımaları konulu panelde yapılan konuşma”, Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Yayınları.
- Beşe, Ertan, (2002), Terörizm, Avrupa Birliği ve İnsan Hakları, Ankara:Seçkin Yayınları.
- Bozkurt, Enver - Köktaş, Arif ve Özcan, Mehmet, (2001), Avrupa Birliği Hukuku, Ankara: Nobel Yayınları.
- Calleo, David, (2002), “Transatlantic relations in the context of the new global order”, Turkish News, 10.06.2002.
- Cerrah, İbrahim, (2001), “Ethnic Identity Versus National Identity: An analysis of PKK Terror Relation to Identity Conflict”, Polis Bilimleri Dergisi, cilt.3, sayı.(1-2).
- Craig, P., (1996), European Community Law (Text, Cases, Material), Oxford:Oxford University Press.
- Çarıkcı, Emin, (2001), Ekonomik Gelişmeler ve Türkiye – AB İlişkileri, Ankara:Tutibay Yayınları.
- Gleizal, Jean-Jacques - Domenach, J.Gatti ve Journes, Claude, (2000), Batı Demokrasilerinde Polis, (Çeviren: Mustafa Kandemir), Ankara:Temiz Yayınları.
- Güncel Haber, (2002), “Avrupa Konvansiyonunun Yapısı ve İşleyişi”, Temmuz-Eylül.
- İçel, Kayıhan - Akıncı, Füsün - Ünver, Yener - Erman, Barış ve Sınar, Hasan, (2000), Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türk Ceza Hukuku, İstanbul:Beta Yayınları.
- İktisadi Kalkınma Vakfı (İKV) Bülteni, “AB Terörle Mücadele Stratejisini Belirliyor”, 16-30.09.2001.
- İKV Dergisi, (2001), sayı;148, Ocak-Nisan, İstanbul.
- İKV, (2000), Bütünleştirilmiş Haliyle Avrupa Birliği Kurucu Antlaşmaları: Amsterdam Antlaşması, sayı. 162, İstanbul.
- Kagan, Robert, (2002), “The transatlantic split: Politics of power and morality”, Turkish News, 24.06.2002.
- Koç, Bahadır, (2002), “Unilateralism corrupts, absolute unilateralism corrupts absolutely”, Turkish News, 21.04.2002.

- Köktaş, Arif, (2000), "Avrupa Birliğine Üye Devletlerin Yeni Polis Teşkilatı, Avrupa Polis Ofisi", Polis Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 22, Ocak-Şubat-Mart.
- Köktaş, Arif, (1999-2000) "Avrupa Birliğinde Polis ve Yargısal İşbirliği Alanında Ortaya Çıkan Gelişmeler.", Polis Bilimleri Dergisi, cilt:2, sayı: (5-6).
- Lodge, Juliet ve Bayburtlu, Mustafa, (2002), Avrupa Birliğinin Adalet ve İçişleri Alanındaki Müktesabı ve Türkiye'nin Uyumu, İstanbul:İKV Yayınları.
- Milliyet Gazetesi, "Bayrak da Çektiler", 30.04. 2002.
- Özcan, Nihat ve Gün, Ö.Rengin, (2002), " The way from PKK to KADEK: Transformation or Trick?" Turkish News, 14.05.2002.
- Radikal Gazetesi, "Göçe yaptırım yok.", 23.06.2002.
- Sabah Gazetesi, "Sırada KADEK Var.", 04.05.2002.
- Sabah Gazetesi, "DHKP/C Bayrağı İniyor.", 01.05.2002.
- Tezcan, Ercüment, (2001), Avrupa Birliği Kurumlar Hukuku, İstanbul:Beta Yayınları.
- Turkish News, " EU enlargement on the eve of real decisions", 06.03.2002.
- Turkish News, "Disputes threaten US-EU Summit", 03.05.2002.
- Turkish News, "America Seeks European Support", 23.05.2002.
- Turkish News, "EU guarded on PKK", 17.04.2002.
- Turkish News, DHKP/C and PKK on EU Terrorist List", 03.05.2002.
- www.europa.eu.int./geninfo/query., (2002), "European Union Commission Draft Report on Combating Terrorism", 01.07.2002.

